EURÓPSKA
KOMISIA

V Bruseli 11. 9. 2024
COM(2024) 402 final

VÝROČNÁ SPRÁVA KOMISIE

o výročných správach členských štátov o činnosti týkajúcej sa vývozných úverov v zmysle nariadenia (EÚ) č. 1233/2011

1. Úvod

Tento výročný prehľad týkajúci sa činnosti v oblasti štátom podporovaných vývozných úverov za rok 2022 bol vypracovaný podľa nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 1233/2011 zo 16. novembra 2011 o uplatňovaní určitých usmernení v oblasti štátom podporovaných vývozných úverov. Vzťahuje sa na činnosti v oblasti štátom podporovaných vývozných úverov vykonávané úverovými agentúrami členských štátov na podporu exportu a vychádza z informácií poskytnutých členskými štátmi vo výročných správach o činnosti, ktoré sa Komisii predkladajú takisto na základe uvedeného nariadenia. Správy sa vypracúvajú podľa štandardizovaného vzoru (označovaného aj ako „vzorový kontrolný zoznam"), ktorý bol postupom času preskúmavaný a vylepšovaný. Vzor, ktorý členské štáty použili pre podávanie správ za rok 2022, sa uplatňoval od vykazovaného roka 2020 a v porovnaní s predchádzajúcou verziou obsahoval ďalšie podrobnosti týkajúce sa ľudských práv, klímy a ochrany životného prostredia. Nová verzia vzoru sa uplatňuje od vykazovaného roku 2023 a umožní preskúmanie činností v oblasti štátom podporovaných vývozných úverov podľa jednotlivých sektorov a s prihliadnutím na klímu.

2. Výročné správy o činnosti doručené za kalendárny rok 2022:

V roku 2022 poskytlo štátom podporované vývozné úvery v rámci rozsahu pôsobnosti Dohody o štátom podporovaných vývozných úveroch dvadsať členských štátov: Belgicko, Česko, Dánsko, Estónsko, Fínsko, Francúzsko, Holandsko, Chorvátsko, Luxembursko, Maďarsko, Nemecko, Poľsko, Portugalsko, Rakúsko, Rumunsko, Slovensko, Slovinsko, Španielsko, Švédsko a Taliansko. Všetky predložili výročnú správu o činnosti za rok 2022.

Zvyšné členské štáty, t. j. Bulharsko, Cyprus, Grécko, Írsko, Litva, Lotyšsko a Malta, potvrdili, že počas vykazovaného roka neposkytli žiadne štátom podporované vývozné úvery.

3. Analýza výročných správ o činnosti:

a) Všeobecné informácie:

V roku 2022 bolo všetkých dvadsať členských štátov, ktoré poskytli štátom podporované vývozné úvery, poskytovateľom čistého krytia, t. j. vývozných úverov vo forme záruk a/alebo poistných produktov. Z tohto počtu bolo trinásť členských štátov (Belgicko, Česko, Dánsko, Fínsko, Francúzsko, Chorvátsko, Maďarsko, Nemecko, Poľsko, Slovensko, Španielsko, Švédsko a Taliansko) aj poskytovateľom štátnej finančnej podpory, t. j. priameho financovania, refinancovania komerčných úverov na vývozné transakcie alebo podpory úrokovej sadzby. Malý počet členských štátov (Maďarsko, Poľsko, Portugalsko, Rakúsko, Španielsko) vo svojich správach uvádza, že sú poskytovateľmi viazanej pomoci, čo je forma vývozných úverov so zvýhodneným prvkom, ktorá je regulovaná v kontexte dohody OECD.

Dohoda o štátom podporovaných vývozných úveroch a odporúčania OECD k tomu, ako riešiť riziká spojené so štátom podporovanými vývoznými úvermi, zabezpečujú harmonizáciu postupov v celej EÚ. V tomto rámci však vlády koncipujú svoje vlastné politiky. Väčšina úverových agentúr na podporu exportu má okrem pravidiel uvedených v usmerneniach OECD zavedené dodatočné pravidlá, napríklad pravidlá týkajúce sa vnútroštátneho a miestneho obsahu, a prísnejšie normy, a to aj s cieľom zohľadniť vlastné vnútroštátne politiky a medzinárodné záväzky, najmä pokiaľ ide o ochranu klímy. Niektoré úverové agentúry na podporu exportu sa rozhodli ponúkať programy prispôsobené konkrétnym sektorom alebo konkrétnym cieľom. To môže vyplývať zo špecifickosti samostatných sektorových dohovorov v rámci dohody, štruktúr spolupoistenia alebo strategických orientácií.

Organizačná štruktúra úverových agentúr na podporu exportu a riadenie ponuky pokrytia sa v EÚ líšia. Štátom podporované vývozné úvery spravuje viac ako dvadsaťšesť orgánov

členských štátov, pričom ide o verejné agentúry alebo súkromné spoločnosti pôsobiace na základe verejného mandátu a pod vládnym dohľadom. Ich zoznam je uvedený v prílohe 1. Členské štáty, ktoré poskytujú krytie aj financovanie, majú zvyčajne samostatnú špecializovanú inštitúciu, ktorá sa zaoberá financovaním, a niekedy sa nazýva EXIM banka (export – import).

b) Objem štátnej podpory:

Výročné správy o činnosti obsahujú príslušné finančné informácie o štátnej podpore poskytovanej úverovými agentúrami na podporu exportu v súlade s príslušnými vnútroštátnymi legislatívnymi rámcami členských štátov a ich organizačnou štruktúrou. Komisia nemá žiadne pripomienky k finančným aspektom výročných správ o činnosti za rok 2022.

Pokiaľ ide o štátnu podporu vo forme čistého krytia, v ďalej uvedenej tabuľke sa uvádza oznámená súhrnná nominálna expozícia voči riziku k 31. decembru 2022 v prípade najväčších poskytovateľov v EÚ:

Tabuľka 1. Štátna podpora vo forme čistého krytia v roku 2022 (v miliardách EUR) **Najväčší prispievatelia v EÚ podľa súhrnnej nominálnej expozície voči riziku**	
Celková expozícia čistého krytia v EÚ	*350*
Nemecko	83
Taliansko	72
Francúzsko	66
Švédsko	38
Holandsko	28

Pokiaľ ide o štátnu finančnú podporu, v ďalej uvedenej tabuľke sa uvádza oznámená nominálna hodnota štátom podporovaného úverového portfólia k 31. decembru 2022 v prípade väčších poskytovateľov v EÚ:

Tabuľka 2. Štátna podpora vo forme štátnej finančnej podpory v roku 2022 (v miliardách EUR) **Najväčší prispievatelia v EÚ podľa nominálnej hodnoty štátom podporovaného úverového portfólia**	
Celkové úverové portfólio v EÚ	*92*
Taliansko	38
Nemecko	16
Francúzsko	15
Švédsko	8
Fínsko	8

Poznámka: Údaje v tabuľkách 1 a 2 by sa nemali kumulovať. Nielenže je povaha nástroja odlišná, ale ten istý členský štát môže podporovať tú istú vývoznú transakciu priamym financovaním aj čistým krytím.

c) Zohľadnenie environmentálnych rizík:

V odporúčaní OECD o spoločných prístupoch týkajúcich sa štátom podporovaných vývozných úverov a o náležitej starostlivosti v oblasti životného prostredia a sociálnej oblasti sa stanovujú spoločné zásady vykonávania náležitej starostlivosti v oblasti životného prostredia a sociálnej oblasti. Všetky členské štáty EÚ dodržiavajú odporúčanie, na základe ktorého identifikujú a riešia potenciálne vplyvy a riziká spojené so žiadosťami o štátnu

podporu. Odporúčanie sa zakladá najmä na osvedčených normách, ako sú environmentálne a sociálne normy výkonnosti Medzinárodnej finančnej korporácie, usmernenia skupiny Svetovej banky pre životné prostredie, zdravie a bezpečnosť, ochranné politiky Svetovej banky a environmentálne a sociálne normy Svetovej banky. Odporúčanie sa vzťahuje na hlavné environmentálne otázky, ako sú emisie do ovzdušia vrátane emisií skleníkových plynov, efektívne využívanie zdrojov, odpadové hospodárstvo, hluk a vibrácie, nakladanie s nebezpečnými materiálmi, vplyvy na ekosystémy, ochrana biodiverzity a významné využívanie prírodných zdrojov. Zahŕňa aj požiadavky na pripravenosť a reakciu na núdzové situácie, aby vlastníci projektov boli schopní vhodne reagovať na havárie a núdzové situácie s cieľom predchádzať environmentálnym vplyvom a zmierňovať ich.

Politiky náležitej starostlivosti a postupy posudzovania rizika úverových agentúr EÚ na podporu exportu sú do veľkej miery založené na uvedenom odporúčaní, aj keď toto odporúčanie nezohráva výlučnú úlohu a politiky vychádzajú aj z iných noriem a z *acquis* EÚ. Všetky členské štáty poskytujúce štátom podporované vývozné úvery uvádzajú, že dodržiavajú environmentálny aspekt odporúčania a že tento aspekt tvorí neoddeliteľnú súčasť ich systémov náležitej starostlivosti a riadenia rizík, ako aj ich rozhodovacieho procesu. Postupy posudzovania *ex ante* závisia od druhu, veľkosti a kategórie danej žiadosti o štátom podporovaný vývozný úver. Identifikujú, klasifikujú a vyhodnocujú sa riziká, ktoré môžu mať vplyv na oprávnenosť získať podporu. Všetky úverové agentúry EÚ na podporu exportu potvrdili, že preverili všetky žiadosti o štátom podporované vývozné úvery s cieľom zistiť, či by sa malo vykonať environmentálne preskúmanie.

Podľa odporúčania sa od úverových agentúr na podporu exportu vyžaduje, aby klasifikovali tieto žiadosti v závislosti od potenciálneho negatívneho vplyvu na životné prostredie do troch kategórií rizika: vysoké (kategória A), stredné (kategória B) alebo nízke (kategória C). Mnoho členských štátov uvádza, že odporúčanie uplatňuje v širšom rozsahu, než je jeho rozsah pôsobnosti. To napríklad znamená, že klasifikujú všetky transakcie vrátane tých, v prípade ktorých podporujú podiel s hodnotou pod 10 miliónov SDR, ktoré by sa vo fáze preverovania v zásade nezachytili. Členské štáty uvádzajú, že posúdenie environmentálneho a sociálneho vplyvu sa vykonalo v súlade s článkom 18 odporúčania v prípade všetkých žiadostí kategórie A, v prípade ktorých úverová agentúra na podporu exportu prijala konečný záväzok. V prípade žiadostí kategórie B členské štáty uvádzajú, že žiadatelia vždy poskytli dostatočné informácie o príslušných environmentálnych vplyvoch projektu v súlade s článkom 19 odporúčania. Úverové agentúry na podporu exportu uviedli, že pred prijatím rozhodnutia poskytnúť podporu projektom kategórie A alebo B vždy vyhodnotili informácie, ktoré získali preverením a preskúmaním transakcií. Príslušné informácie boli získané prostredníctvom správ z posúdenia environmentálnych a sociálnych dôsledkov, no boli zhromaždené aj vďaka formulárom žiadostí a dotazníkom úverových agentúr na podporu exportu, sekundárnemu výskumu, návštevám na mieste, výskumu vykonávanému externými konzultantmi a priamym kontaktom so žiadateľmi.

Členské štáty neuviedli prípady trvalého nedodržiavania, no môže dochádzať k menej závažnému nesúladu, ako sú premeškané lehoty na predloženie informácií alebo správ. Prípady nesúladu sa riešia v koordinácii so sponzormi projektu navrhnutím nápravných a zmierňujúcich opatrení, ktoré sa v priebehu času monitorujú, alebo odňatím podpory či odmietnutím odškodnenia. Jedna úverová agentúra na podporu exportu uviedla, že počas fázy monitorovania určitých transakcií čelila situáciám, keď dochádzalo k odchýlkam od dohodnutých opatrení a medzinárodných noriem, a spresnila, že zaviedla opatrenia na individuálnom základe.

d) Zohľadnenie cieľov v oblasti zmeny klímy:

V roku 2022 väčšina členských štátov uplatňovala sektorové pravidlá súvisiace s klímou podľa dohody OECD a popritom prijala aj osobitnú politiku v oblasti klímy, ktorá sa uplatňuje na ich úverové agentúry na podporu exportu.

Rada Európskej únie vo svojich záveroch o vývozných úveroch z 15. marca 2022 oznámila zámer členských štátov stanoviť do konca roka 2023 v ich vnútroštátnych politikách vlastné vedecky podložené lehoty na ukončenie štátom podporovaných vývozných úverov na projekty v odvetví energie z fosílnych palív, s výnimkou projektov, na ktoré sa vzťahujú obmedzené a jasne definované okolnosti v súlade s limitom otepľovania 1,5 °C a cieľmi Parížskej dohody. Všetky členské štáty už majú zavedené nové alebo aktualizované politiky v oblasti klímy pre svoje činnosti v oblasti štátom podporovaných vývozných úverov alebo zvažujú ich prijatie. Nový vzor na podávanie správ, ktorý sa v rámci podávania výročných správ o činnosti uplatňuje od vykazovaného roka 2023, umožní Komisii zhromaždiť podrobné informácie o vnútroštátnych politikách v oblasti klímy, ktoré sa uplatňujú na úverové agentúry EÚ na podporu exportu, a informovať o týchto politikách v kontexte ďalšieho ročného preskúmania Komisie, ktoré sa bude vzťahovať na vykazovaný rok 2023.

e) Náležitá starostlivosť v oblasti sociálnej politiky a ľudských práv:

Okrem environmentálneho rozmeru sa v odporúčaní OECD o spoločných prístupoch stanovujú od roku 2012 zásady vykonávania náležitej starostlivosti v sociálnej oblasti. Odporúčanie sa vzťahuje na hlavné potenciálne sociálne vplyvy súvisiace s projektom vrátane vplyvov na prácu a pracovné podmienky (napr. spravodlivé zaobchádzanie, diskriminácia, sloboda združovania, kolektívne vyjednávanie, ubytovanie pracovníkov), zdravie, ochranu a bezpečnosť spoločenstva (napr. vystavenie spoločenstva chorobe, využívanie bezpečnostného personálu), nadobúdanie pôdy a nedobrovoľné presídľovanie (napr. fyzická nútená migrácia, ekonomická nútená migrácia), primeranú spoluprácu s dotknutými spoločenstvami (napr. informovaná konzultácia a proces zapojenia, mechanizmus podávania sťažností), pôvodné obyvateľstvo (napr. postup slobodného, predchádzajúceho a informovaného súhlasu) a kultúrne dedičstvo. Vzťahuje sa aj na hlavné vplyvy projektu na ľudské práva vrátane nútenej práce, detskej práce, otázok súvisiacich s rodovou rovnosťou a život ohrozujúcich situácií, pokiaľ ide o bezpečnosť a ochranu zdravia pri práci. Osobitná pozornosť sa venuje zraniteľným skupinám.

Postupy náležitej starostlivosti, o ktorých sa zmieňujú úverové agentúry EÚ na podporu exportu, sú podobné postupom, ktoré sa uplatňujú v prípade environmentálnych rizík. Všetkých dvadsať členských štátov poskytujúcich štátnu podporu vo svojich správach uviedlo, že dodržiavajú sociálny aspekt odporúčania OECD o spoločných prístupoch, ako aj jeho aspekt ľudských práv a že tieto aspekty tvoria neoddeliteľnú súčasť ich rozhodovania, systémov náležitej starostlivosti a riadenia rizík. Všetky tieto členské štáty potvrdili, že preverili všetky žiadosti s cieľom zistiť, či by sa malo vykonať preskúmanie v sociálnej oblasti a oblasti ľudských práv. Uviedli, že posúdenie environmentálnych a sociálnych vplyvov sa vykonalo v prípade všetkých žiadostí kategórie A. V prípade žiadostí kategórie B uviedli, že žiadatelia vždy poskytli dostatočné informácie na riešenie príslušných vplyvov projektu. Členské štáty uviedli, že pred prijatím rozhodnutia poskytnúť štátnu podporu projektom kategórie A alebo B, ktoré majú potenciálny nepriaznivý sociálny vplyv a vplyv na ľudské práva, ich úverové agentúry na podporu exportu vždy vyhodnotili informácie, ktoré získali preverením a preskúmaním, podobne ako v prípade environmentálnych rizík.

Členské štáty vo svojich postupoch náležitej starostlivosti v sociálnej oblasti a v oblasti ľudských práv neoznámili v roku 2022 žiadne prípady trvalého nesúladu. Jedna úverová agentúra na podporu exportu uviedla, že počas fázy monitorovania určitých transakcií čelila

situáciám, keď dochádzalo k odchýlkam od dohodnutých opatrení a medzinárodných noriem, a spresnila, že zaviedla opatrenia na individuálnom základe.

Participatívny konzultačný proces alebo mechanizmus podávania sťažností pre dotknuté komunity doteraz neuplatňovali všetky vývozné agentúry EÚ na podporu exportu, hoci väčšina z nich má takýto mechanizmus zavedený. To však neznamená, že žiadne konzultácie neprebiehajú, keďže od sponzorov projektov možno požadovať, aby zaviedli mechanizmy bez ohľadu na zapojenie úverovej agentúry na podporu exportu. Je tu však priestor na zlepšenie. Členské štáty, ktoré majú zavedený mechanizmus podávania sťažností na úrovni svojej vývoznej agentúry na podporu exportu, neoznámili Komisii vo svojich výročných správach o činnosti za rok 2022 žiadnu sťažnosť.

f) Opatrenia na boj proti úplatkárstvu:

Všetky členské štáty, ktoré poskytujú štátnom podporované vývozné úvery, uvádzajú, že dodržiavali odporúčanie OECD o úplatkárstve a štátom podporovaných vývozných úveroch. Toto odporúčanie obsahuje opatrenia na preverovanie, vykonávanie náležitej starostlivosti, hodnotenie a rozhodovanie o oprávnenosti na poskytnutie podpory s cieľom odrádzať od úplatkárstva pri štátom podporovaných vývozných úveroch. Znamená to najmä overenie toho, či strany zapojené do transakcií nie sú uvedené v zoznamoch vylúčených subjektov vedených multilaterálnymi finančnými inštitúciami.

g) Udržateľné postupy poskytovania úverov:

Všetky členské štáty, ktoré poskytujú štátnom podporované vývozné úvery, uvádzajú, že dodržiavali odporúčanie OECD o udržateľných postupoch poskytovania úverov a štátom podporovaných vývozných úveroch. Cieľom odporúčania je zabezpečiť, aby sa financovanie rozvojových potrieb krajín s nižším príjmom mobilizovalo bez toho, aby sa v týchto krajinách v budúcnosti nahromadil nadmerný dlh. Dodržiavanie tohto odporúčania je úzko prepojené s dôsledným dodržiavaním politík Svetovej banky a Medzinárodného menového fondu (MMF) o podmienenosti hraničných hodnôt dlhu pre nezvýhodnené úvery a v súvislosti s udržateľnými postupmi úverovania. Podľa tohto odporúčania sa účastníci dohodli aj na dôležitých opatreniach transparentnosti, ktoré zahŕňajú poskytovanie informácií Svetovej banke a Medzinárodnému menového fondu. Vo väčšine prípadov sú posúdenia udržateľnosti dlhu súčasťou celkových posúdení rizika krajiny, ktoré majú vplyv na politiky poistného krytia exportno-úverových agentúr v jednotlivých krajinách.

h) Ďalšie informácie uvedené vo výročných správach o činnosti:

Členské štáty vo svojich správach uvádzajú, že dohliadajú na zabezpečenie toho, aby úverové agentúry na podporu exportu pôsobili čo najtransparentnejšie a zachovávali pritom dôvernosť v prípade citlivých obchodných informácií. Podľa odporúčania OECD o spoločných prístupoch je harmonizovaným postupom v rámci EÚ zverejňovanie podrobných informácií o projektoch, ktoré by mohli mať nepriaznivý environmentálny či sociálny vplyv. Úverové agentúry na podporu exportu poskytli všetky informácie požadované podľa článkov 39 a 41 odporúčania, t. j. príslušné informácie *ex ante* za projekty kategórie A vrátane posúdení environmentálnych a sociálnych vplyvov a informácie *ex post* za všetky podporované projekty kategórie A a B, prostredníctvom osobitných stránok na svojich webových sídlach, ktoré sú uvedené v prílohe 2.

Viaceré úverové agentúry EÚ na podporu exportu majú zavedenú politiku sociálnej zodpovednosti podnikov, ktorá zvyčajne zahŕňa nielen interné opatrenia, ale aj intenzívny

dialóg s klientmi týchto agentúr. Úverové agentúry na podporu exportu v tejto súvislosti čoraz častejšie hodnotia svoje vlastné postupy a vypracúvajú plány na obmedzenie svojho vplyvu na životné prostredie vrátane odhadov uhlíkovej stopy.

4. Plnenie cieľov a záväzkov Únie zo strany úverových agentúr na podporu exportu:

V článku 3 Zmluvy o Európskej únii (ZEÚ) sa vymenúvajú všeobecné ciele Európskej únie; v článku 21 sa stanovujú zásady a ciele vonkajšej činnosti Únie. Podľa článku 3 ods. 5 ZEÚ Európska únia vo vzťahoch so zvyškom sveta „prispieva k […] trvalo udržateľnému rozvoju Zeme, k solidarite a vzájomnému rešpektovaniu sa národov, k voľnému a spravodlivému obchodu, k odstráneniu chudoby a k ochrane ľudských práv, najmä práv dieťaťa, ako aj k prísnemu dodržiavaniu a rozvoju medzinárodného práva, najmä k dodržiavaniu zásad Charty Organizácie Spojených národov“. Pokiaľ ide o spoločnú obchodnú politiku EÚ, zásady a ciele vonkajšej činnosti Únie sú uvedené v článku 206 a v článku 207 ods. 1 Zmluvy o fungovaní Európskej únie.

Európsky parlament vyzval Komisiu, aby vydala stanovisko k tomu, či členské štáty pri poskytovaní štátom podporovaných vývozných úverov dodržiavajú ciele a záväzky Únie. Komisia pripravila svoj výročný prehľad v súlade nariadením (EÚ) č. 1233/2011. Prehľad Komisie ako taký vychádza z výročných správ o činnosti, ktoré predložili členské štáty, a nemôže sa považovať za taxatívny.

Komisia sa domnieva, že dostupné informácie poskytujú dôkaz o tom, že činnosti v oblasti štátom podporovaných vývozných úverov v EÚ sú v súlade s článkami 3 a 21 ZEÚ. Odporúčania OECD poskytujú rámec pre riadenie programov členských štátov v oblasti vývozných úverov. Členské štáty na základe týchto odporúčaní a v súlade s cieľmi EÚ takisto stanovujú svoje vlastné politiky. Pokiaľ ide o dodržiavanie medzinárodných záväzkov a záväzkov podľa práva EÚ v oblasti hospodárskej súťaže, počas vykazovaného obdobia nedošlo na pôde Svetovej obchodnej organizácie k sporom, ktoré by sa týkali činností niektorého členského štátu EÚ v oblasti vývozných úverov za rok 2022, a Komisia nedostala žiadnu sťažnosť týkajúcu sa možných porušení predpisov EÚ, ktoré by sa týkali úverových agentúr EÚ na podporu exportu.